

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

ОТ СЪВЕТА ЗА РАЗВИТИЕ НА
ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО,

КОНСУЛТАТИВЕН ОРГАН КЪМ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

ДО

Людмила Петкова - служебен заместник министър-председател и служебен министър на финансите, в качеството ѝ на председател на СРГО

ОТНОСНО

СТАНОВИЩЕ НА СРГО ОТНОСНО:

Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, [обн. ДВ, бр. 69 от 16.08.2024 г.](#)

Законопроект за допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, [сигнатура 50-454-01-73](#)

Законопроект за изменение и допълнение на Закона за закрила на детето, [сигнатура 50-454-01-61](#)

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПЕТКОВА,

Съветът за развитие на гражданското общество (СРГО) е създаден на основание чл. 4, ал. 3 от Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ) и, съобразно правомощията му по чл. 4, ал. 4, т. 1 от ЗЮЛНЦ, е изготвил становище относно:

Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, [обн. ДВ, бр. 69 от 16.08.2024 г.](#), внесен от група народни представители от ПП „Възраждане.“

Законопроект за допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, [сигнатура 50-454-01-73](#), внесен от група народни представители от разпадналата се парламентарна група на ПП „Величие.“

Законопроект за изменение и допълнение на Закона за закрила на детето, [сигнатура 50-454-01-61](#), внесен от група народни представители от ПП „Има такъв народ“

В тази връзка, ние членовете на СРГО, се обръщаме към Вас в качеството Ви на председател на СРГО, с молба да изпратите приложеното становище до Народното събрание на Република България.

С уважение,

Членовете на СРГО

СТАНОВИЩЕ

ОТ СЪВЕТА ЗА РАЗВИТИЕ НА
ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО,

КОНСУЛТАТИВЕН ОРГАН КЪМ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

ОТНОСНО

Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, [обн. ДВ, бр. 69 от 16.08.2024 г.](#)

Законопроект за допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, [сигнатура 50-454-01-73](#)

Законопроект за изменение и допълнение на Закона за закрила на детето, [сигнатура 50-454-01-61](#)

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

Съветът за развитие на гражданското общество (СРГО) е създаден на основание чл. 4, ал. 3 от Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ) и, съобразно правомощията му по чл. 4, ал. 4, т. 1 от ЗЮЛНЦ, изразява своето становище по:

Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, [обн. ДВ, бр. 69 от 16.08.2024 г.](#), внесен от група народни представители от ПП „Възраждане.“

Законопроект за допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, [сигнатура 50-454-01-73](#), внесен от група народни представители от разпадналата се парламентарна група на ПП „Величие.“

Законопроект за изменение и допълнение на Закона за закрила на детето, [сигнатура 50-454-01-61](#), внесен от група народни представители от ПП „Има такъв народ“

Като считаме посочения приет закон и идейно свързаните с него законопроекти:

- за утвърждаващи и насърчаващи дискриминационните нагласи и предразсъдъци, свързани с признаците сексуална ориентация и полова идентичност, съществуващи в българското общество;¹

---

¹ Сравнителен анализ относно европейските държави достъпен тук : <https://rainbowmap.ilga-europe.org/> и https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/lesbian-gay-bi-trans-and-intersex-equality/eurobarometer-social-acceptance-lgbtq-people-eu-2019_en

- приети или внесени за разглеждане в НС при условия на сериозни нарушения на законодателната процедура, стандартите за открито управление и гражданско участие и ЗНА.
- дискриминационни и нарушаващи свободата на изразяване и сдружаване и съответно в противоречие с Конституцията на Република България (КРБ), Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ), Международния пакт за граждански и политически права и правото на ЕС.

В тази връзка призоваваме за:

- спешно приемане на промени в Закона за предучилищното и училищното образование с цел премахване на измененията, обнародвани в ДВ, бр. 69 от 2024 г.
- отхвърляне на Законопроект за допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, сигнатура [50-454-01-73](#), и на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за закрила на детето, сигнатура [50-454-01-61](#)

и изразяваме сериозна загриженост относно появилите се призови след приемането на Закона за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, [обн. ДВ, бр. 69 от 16.08.2024 г.](#) за приемане на репресивен Закон за чуждестранните агенти, по който СРГО неколккратно е заявявал позиция ([По ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА РЕГИСТРАЦИЯ НА ЧУЖДЕСТРАННИТЕ АГЕНТИ, 49-354-01-19](#), [ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА РЕГИСТРАЦИЯ НА ЧУЖДЕСТРАННИТЕ АГЕНТИ, 48-254-01-36](#)).

Мотивите ни за това са:

Относно Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, [обн. ДВ, бр. 69 от 16.08.2024 г.](#)

Законът за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, обн. ДВ, бр. 69 от 16.08.2024 г., въвежда нови дейности, забранени в системата на предучилищното и училищното образование, а именно:

- извършване на пропаганда, популяризиране или подстрекаване по какъвто и да е начин, пряко или косвено, на идеи и възгледи, свързани с нетрадиционна сексуална ориентация и/или определяне на полова идентичност, различна от биологичната.
- За разлика от досега съществуващите забрани за „налагането на идеологически и/или религиозни доктрини“ и „осъществяването на политическа и партийна дейност,“ нововъведената забрана **не е неутрална и обща**. Чрез нея се забранява единствено и само упражняване на правото на изразяване относно теми, свързани с „нетрадиционна сексуална ориентация и/или определяне на полова идентичност, различна от биологичната,“ а не по отношение на темата сексуална ориентация въобще. Така, освен че е очевидно дискриминационна, новата забрана съдържа и опасно внушение, подклаждащо омраза в обществото, насочена към малцинствени групи, а именно, че съществува „традиционна,“ т.е. “правилна” сексуална ориентация, и „нетрадиционна,“ която е „вредна“ за подрастващите. Нещо повече – в приетата легална дефиниция на „нетрадиционна сексуална ориентация“ се прави отново грешно внушение, че съществува „българска правна традиция“ относно

„емоционално, романтично, сексуално или чувствено привличане между лица от противоположни полове,“ което от своя страна внушава, че една сексуална ориентация може да е „законна“ или не.

До аналогичен извод е стигнала Венецианската комисия още през 2013 г. в становище във връзка със законодателни инициативи за забрана на „пропаганда на нетрадиционна сексуална ориентация“ в Русия, Украйна и Молдова:

81. И накрая, забраната се отнася единствено до „пропагандата на хомосексуалността“, за разлика от „пропагандата на хетеросексуалността“. Като се има предвид и демократичното изискване за справедливо и правилно третиране на малцинствата, липсата на каквито и да било разумни и обективни критерии, които да оправдаят различното третиране при прилагането на правото на свобода на изразяване и събрания, е равносилно на дискриминация въз основа на съдържанието на речта за сексуалната ориентация.

82. Като цяло изглежда, че целта на тези мерки е не толкова да се развият и насърчат традиционните ценности и нагласи по отношение на семейството и сексуалността, а по-скоро да се ограничат нетрадиционните такива, като се наказва тяхното изразяване и популяризиране. Като такива въпросните мерки изглеждат несъвместими с „основните ценности на ЕКПЧ“, в допълнение към това, че не отговарят на изискванията за ограничения, предвидени в членове 10, 11 и 14 от Конвенцията.²

Приетият закон въвежда много обща норма, която препятства дори обсъждането на правата на ЛГБТИ хората, тъй като подобно обсъждане би било "свързано с нетрадиционна сексуална ориентация". В този пункт той е безпрецедентно ограничителен, по-ограничителен дори от подобния на него руски закон. Той препятства изпълнението на позитивните задължения на нашата страна да насърчава обсъждането на правата на уязвимите лица и общности в образователната система.

ЗИД на Законът за предучилищното и училищното образование, обн. ДВ, бр. 69 от 16.08.2024 г., също така бе приет в условията на липса на обществено обсъждане. Приетите предложения в Закона не са преминали обществена консултация по реда на ЗНА, а народните представители не са инициирали обществено обсъждане по реда на чл. 22, ал. 1 на Правилника за организацията и дейността на Народното събрание. Вместо това Законът бе приет в условията на необичайна бързина, като бе обсъден на първо четене само в една комисия, а в зала в рамките на един ден бе приет на две четения.

Приетият закон отприщи вълна от хомофобска реч на омраза - дискриминационен тормоз и подбуждане в нарушение на Закона за защита от дискриминацията. За съжаление, на тази

---

² Venice Commission, OPINION ON THE ISSUE OF THE PROHIBITION OF SO-CALLED “PROPAGANDA OF HOMOSEXUALITY” IN THE LIGHT OF RECENT LEGISLATION IN SOME MEMBER STATES OF THE COUNCIL OF EUROPE, [https://www.venice.coe.int/WebForms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2013\)022-e](https://www.venice.coe.int/WebForms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2013)022-e)

реч не останаха чужди и народните представители по време на неговото приемане, както и в последвалите публични обсъждания, както и политически коментатори и медии.

Същевременно в рамките на проведения парламентарен дебат при приемането на законопроекта стана ясно, че той обслужва започналата предизборна кампания – очерняне на гражданските организации, защитаващи демократичните ценности и правата на човека. Това е ясно от изказванията на някои от народните представители:

„В Четиридесет и осмото народно събрание бяхме изправени пред абсолютно същата ситуация, в която НПО секторът, получавайки десетки милиони, да не кажа стотици от неправителствени организации в други държави, за да подкрепят нетрадиционната сексуалност, педофилията и всички други извращения, за които може да се сетите, опитаха да прокарат точно в последните дни на Четиридесет и осмото народно събрание точно такъв законопроект.“ ПП Възраждане

„Аз предпочитам да съм традиционен българин, отколкото не знам какъв розов или всякакъв друг. Но дали има пропаганда, ясно е на всички дали е влезнала вече в образователната система през НПО-та в българските училища, също Ви е ясно.“ ПП БСП

„Като член на най-голямото родителско движение в България също искам да Ви кажа, че това, което цели този законопроект в основата си, е да изкара тези извращения от училище, от детските градини, от главите на българските деца. Цели също да изкара и НПО-тата, защото те са основният проблем. НПО тата, които голяма част от хората в тази зала успяха да прокарат и бавно, но настъпателно да вкарат в учебните заведения.“ ПП Величие³

Подобно законодателство бе нееднократно заклеймено от Европейския съд по правата на човека по дела срещу Руската Федерация. Няма никакво съмнение, че прилагането на закона в нашата страна неминуемо ще доведе до осъдителни решения и срещу България, както и сериозен удар по международната репутация на нашата страна.

В проведената дискусия в рамките на съвместно заседание на Комисията по демографската политика, децата и семейството и Комисията по въпросите на младежта и спорта проведено на 14.08.24 се чува призови за приемане на Закон за чуждестранни агенти като следваща стъпка. Идеята за Закон за чуждестранните агенти не е нова в българския парламент и тя също копира репресивно законодателство в други страни под фалшивия претекст за осигуряване на прозрачност на организациите.

Относно Законопроект за допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, сигнатура [50-454-01-73](#)

Законопроект за допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, сигнатура [50-454-01-73](#), предлага въвеждане на санкции във връзка с новоприетата забрана за „пропаганда на

---

³ <https://www.parliament.bg/bg/plenaryst/ns/55/ID/10922>

нетрадиционна сексуална ориентация“ в ЗПУО. В тази връзка, с този законопроект също ще бъдат нарушени гаранциите за защита от дискриминация и осигуряване упражняването на гражданските свободи от всеки, предвидени в КРБ, ЕКПЧ, антидискриминационното право на ЕС, по-конкретно Директива 2000/78/ЕО и Директива 2006/54/ЕО и др.

Законопроектът също не е преминал през обществено обсъждане, а мотивите на към него не съответстват и на изискванията на чл. 28, ал. 2 от Закона за нормативните актове (ЗНА), а именно: да съдържат „причините, които налагат приемането“ и „целите, които се поставят“, а също и „анализ на съответствие с правото на Европейския съюз“.

Относно Законопроект за изменение и допълнение на Закона за закрила на детето, сигнатура 50-454-01-61

Законопроект за изменение и допълнение на Закона за закрила на детето, сигнатура 50-454-01-61 също представлява предложение за съществени ограничения на свободата на изразяване като разпоредбите в него са твърде неясни, за да могат бъдат определени като отговарящи на изискването на ЕКПЧ да бъдат предвидени в закон.

Така например в предложената нова т. 3 на чл.5б, ал. 3, с която се забранява:

излагането, представянето, предлагането или по какъвто и да е друг начин разпространението на територията на предучилищните и училищните заведения, както и на други обществени места, посещавани от деца в извънучебно време, на информационни или други материали със съдържание, което не съответства на разбирането за пол на физическите лица като биологична категория

Въвежда една широка дискриминационна забрана, с която се надхвърля целта на Закона за закрила на детето, посочена в мотивите – защита на децата. Обективно е невъзможно да се очертаят „обществени места, посещавани от деца в извънучебно време“. Това на практика е цялата обществена среда, която децата могат да посещават както в извънучебно, така и в учебно време. Предложеният текст на практика въвежда забрана, която е обща за всички граждани – деца и пълнолетни лица. Такава обща забрана е противоконституционна.

Нова т. 4 на чл.5б, ал. 3, която забранява:

представянето пред деца на беседи със съдържание, което не съответства на разбирането за пол на физическите лица като биологична категория, представянето или рекламата на половата идентичност като алтернатива на биологичния пол, ранното ѝ определяне или други, свързани с тях теми, както и прилагането, представянето или рекламата на медицински дейности с методи или технологии за промяна на биологичния пол на деца

Тази разпоредба по един безпрецедентен начин ограничава редица права, защитени от Конституцията. Текстът в първата си част поставя ограничения за разпространение и достъп до информация на децата, без да са предложени ясни основания за вреда на тази информация. Неговият обхват е изключително широк - той потенциално засяга и семейната среда, регламентирайки какво може и какво не може да се обсъжда в едно семейство, нещо,

което не са си позволявали законовите разпоредби и в най-деспотичните тоталитарни режими. В този смисъл и този текст противоречи на Конституцията – чл. 38, чл. 39, ал.2, чл.41, ал.1, чл. 47, ал. 1, както и на чл. 6, на принципите и целите на българското образование, така както са формулирани в Закона за предучилищното и училищното образование, както и на чл. 13, 16, и 29 от Конвенцията на ООН за правата на детето.

Подобно на Закона за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование и този законопроект чрез формулировките си насажда идеологията на омразата, изключването и насилието, неприемливо за демократична, правова, европейска държава.

Законопроектът също така противоречи на изискванията към проектите за нормативни актове, предвидени в чл.26, ал.1 от Закона за нормативните актове, според който, „изработването на проект на нормативен акт се извършва при зачитане на принципите на необходимост, обосноваост, предвидимост, откритост, съгласуваност, субсидиарност, пропорционалност и стабилност.“ Никъде в мотивите не се сочат обективни факти или данни, които да доказват масова промяна на пола на деца, както и за наличието на целенасочено информиране на децата в тази посока. Напротив, законодателното предложение се мотивира само с предположението на групата вносителите, че децата лесно се поддават на чуждо влияние, поради което то трябва да бъде предотвратено със средствата на законови забрани.

Друга абстрактна причина за тази законодателна инициатива, изтъкната в мотивите, е че достъпът до информация по темата за пола създава нездравословна среда, пречи на изграждането на пълноценни личности и уврежда здравето и психиката на децата. Не са посочени научни доказателства и за тази теза. Следвайки тази логика, законодателите си поставят задача чрез законови забрани да се предотврати информирането на децата чрез „информационни материали, беседи и чрез реклама“, за факти като полова идентичност и промяна на пола на физическите лица. Доказано е обратното, че всяка информация за реалните факти от живота, поднесена съобразно възрастта и развитието на децата, допринася за тяхното физическо и психично здраве, формирането им като активни граждани, които уважават различието, достойнството и правата на човека.

На практика, предложеният законопроект, без да е аргументиран с данни и конкретна и реална обосновка, обслужва единствено и само политически цели с цел подготовка преди избори и отчитане предлагане на популистки и пропагандни текстове на промяна на законодателството.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

С настоящето становище желаем да изразим притеснението и разочарованието си:

- от приемането на закон очевидно противоречащ на гарантираните от България права на човека и демократични принципи;
- потъпкването на законодателния процес и по конкретно изискванията на чл. 26 ЗНА, както и пълното пренебрегване на обществените консултации и гражданското участие при приемане и разглеждане на законопроекти, внесени от народни представители.

- разрастващата се кампания за приемане на репресивни законодателни актове спрямо дейността на гражданските организации, включително и предлагане на промени, което да засегне финансирането на гражданските организации и регистрацията им като „чуждестранните агенти“.

За това и с оглед изложените аргументи ви призоваваме:

- спешно приемане на промени в Закона за предучилищното и училищното образование с цел премахване на измененията обнародвани в ДВ, бр. 69 от 2024 г.
- отхвърляне на Законопроект за допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, сигнатура [50-454-01-73](#) и на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за закрила на детето, сигнатура [50-454-01-61](#)

Членове на Съвета за развитие на гражданското общество:

Фондация „БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР ЗА НЕСТОПАНСКО ПРАВО“

Сдружение „БЪЛГАРСКИ ДАРИТЕЛСКИ ФОРУМ“

Фондация „РАБОТИЛНИЦА ЗА ГРАЖДАНСКИ ИНИЦИАТИВИ“

Фондация „СВЕТЪТ НА МАРИЯ“

Фондация „БЪЛГАРСКИ ФОНД ЗА ЖЕНИТЕ“

Сдружение „АСОЦИАЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ЖУРНАЛИСТИ-БЪЛГАРИЯ“

Фондация „ЗАЕДНО В ЧАС“

Сдружение "БЪЛГАРСКИ ЧЕРВЕН КРЪСТ"

Сдружение „БЪЛГАРСКИ ХЕЛЗИНСКИ КОМИТЕТ“

Фондация „ЗА НАШИТЕ ДЕЦА“

Сдружение „АСОЦИАЦИЯ НА ПАРКОВЕТЕ В БЪЛГАРИЯ“

Сдружение „БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ ЗА АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗЪМ“

Сдружение „ЕКВИЛИБРИУМ“

Фондация „КАРИН ДОМ“